

Uvjetna osuda kao kaznenopravna sankcija u hrvatskom zakonodavstvu s posebnim osvrtom na maloljetničko kazneno pravo

Vidaković, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:059206>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

**REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU**

PRAVNI FAKULTET

Student:

Iva Vidaković

Naslov diplomskog rada:

**UVJETNA OSUDA KAO KAZNENOPRAVNA
SANKCIJA U HRVATSKOM ZAKONODAVSTVU
S OSVRTOM NA MALOLJETNIČKO KAZNENO
PRAVO**

Kolegij:

KAZNENO PRAVO

Mentor:

izv. prof. dr. sc.
Aleksandar Maršavelski

Zagreb, lipanj 2022.

SADRŽAJ

- I. Uvod
- II. Uvjetna osuda kroz povijest
- III. Modeli uvjetne osude
 - 1. Anglosaksonski model
 - 2. Kontinentalni model
- IV. Povijesni razvoj uvjetne osude u Republici Hrvatskoj
 - 1. Uvjetna osuda prema Krivičnom zakoniku iz 1951.
 - 2. Uvjetna osuda prema Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske
 - 3. Uvjetna osuda prema Kaznenom zakonu iz 1997.
- V. Uvjetna osuda kao kaznenopravna sankcija
 - 1. Pretpostavke za izricanja
 - 2. Institut uvjetne osude u zakonodavstvu Republike Hrvatske
 - A. Djelomična uvjetna osuda
 - B. Opoziv uvjetne osude
 - C. Razlika uvjetne osude s obzirom na uvjetni otpust
 - 3. Uvjetna osuda u maloljetničkom kaznenom pravu
 - A. Povijest maloljetničkog kaznenog prava
 - B. Primjena uvjetne osude u maloljetničkom kaznenom pravu
- VI. Uvjetna osuda u praksi

1. Statistički podaci o osuđenim punoljetnim i maloljetnim osobama prema izrečenim kaznama ili drugim mjerama od 2002. do 2021. godine

VII. Zaključak

Literatura

I. Uvod

Uvjetnu osudu u današnjem hrvatskom zakonodavstvu nalazimo u četvrtoj glavi Kaznenog zakona koja nosi naziv ''kazne''. Ovdje već iz samog naslova glave u kojoj se nalazi uvjetna osuda, možemo zaključiti kako je uvjetna osuda zapravo vrsta kaznenopravne sankcije koja se izriče kod protupravnog ponašanja počinitelja kaznenog djela. Nadalje, članak 56. Kaznenog zakona (dalje u tekstu: KZ/11) definira uvjetnu osudu, pa tako u istom stoji kako se uvjetnom osudom određuje se da se kazna na koju je počinitelj osuđen neće izvršiti ako počinitelj u vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo i ispuni određene mu obveze¹.

Samu svrhu ove posebne sankcije možemo shvatiti kao vid upozorenja, da osoba poštuje pravni poredak te da ga ubuduće ne krši i da ubuduće ne čini kaznena djela, a upozorenje će se izreći umjesto bezuvjetnog kažnjavanja. To je upozorenje, za razliku od općeg upozorenja prema svima, propisivanjem kazni za sva kaznena djela iz kataloga inkriminacija u kaznenim zakonima, sasvim konkretno i izravno usmjereno na tog počinitelja. Svrha uvjetne osude, ostvaruje se već samim upozorenjem, bez izvršenja kazne jer s obzirom na okolnosti počinjenja kaznenog djela, težinu kaznenog djela ili počinitelja nema potrebe za bezuvjetnim kažnjavanjem. Takvom kaznenopravnom sankcijom upozorenja, država na neki način i za

¹ Kazneni zakon, članak 56. stavak 1. NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

određeno vrijeme odustaje od kažnjavanja. Međutim, to kažnjavanje nije bezuvjetno. Počinitelja kaznenog djela se provjerava, provjerava se njegovo ponašanje u određenom periodu, odnosno stavlja ga se na rok kušnje. Tek kada se država stvarno uvjeri da nema potrebe za kažnjavanjem, tad definitivno odustaje od istog².

Važnost uvjetne osude je u tome da počinitelj kaznenog djela, koje je izvršeno pod posebnim okolnostima ili se smatra lakšim kaznenim djelom, ostaje ravnopravan član zajednice. Počinitelju se ne oduzimaju automatski njegova prava i slobode, iako je pogriješio i nije postupao na način kako to država propisuje i traži. Daje mu se rok u kojem on ima pokazati kako je svjestan da je pogriješio, da će se u budućnosti dolično ponašati te da se afirmira u zajednicu u kojoj živi, bez izricanja težih sankcija koje bi potencijalno mogle utjecati na njegov daljnji život, obiteljske i druge odnose, radno mjesto i slično³.

Kroz ovaj rad i za bolje razumijevanje istog, u nastavku ću razraditi uvjetnu osudu od njenih začetaka u hrvatskom zakonodavstvu pa sve do danas, te modele uvjetne osude s naglaskom na anglosaksonski model i kontinentalni model. Nadalje, pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi se uvjetna osuda kao sankcija uopće mogla izreći jer ona u svakom

² Horvatić, Željko; Derenčinović, Davor; Cvitanović, Leo: Kazneno pravo – Opći dio 2, Zagreb, 2017. str. 268.

³Cvitanović, Leo; Glavić, Ivan: Kritički o pojedinim aspektima problematike uvjetne osude i nužnost njezine revitalizacije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu., 2011. str.86.

slučaju kao sankcija, nije primjerena kako za sva kaznena djela, tako i za svakog počinitelja kaznenog djela. Institut uvjetne osude dalje se razrađuje na djelomičnu uvjetnu osudu, opoziv uvjetne osude te razliku s obzirom na uvjetni otpust. Kako u hrvatskom maloljetničkom kaznenom pravu ne postoji institut pod nazivom uvjetna osuda, razradit ću institut koji je najbliži uvjetnoj osudi te koji je 'mijenja' u toj grani prava. Uz uvjetnu osudu nerijetko se izriču i dodatne obaveze koje je počinitelj kaznenog djela dužan obavljati i poštovati, a nadzor nad time obavljaju probacijski službenici, zaposleni u probacijskom sustavu koji je u Republici Hrvatskoj postoji od 2009. godine. Na kraju rada, nakon definiranja i razrađivanja najrelevantnijih dijelova ovog instituta, slijedi pregled i primjena instituta u samoj praksi.

Kao zaključak ovog uvoda, vrlo je važno još naglasiti načela na kojima počiva hrvatsko kazneno pravo, koja na neki način diktiraju način primjene i izricanja kaznenopravnih sankcija te se na izravan ili neizravan način primjenjuju na uvjetnu osudu kao sastavni dio kaznenog prava. Radi se o šest načela: 1. načelo ograničenja kaznenopravne prisile; 2. zakonitost kaznenopravnih sankcija; 3. individualizacija kaznenopravnih sankcija; 4. pravednost primjene kaznenopravne prisile; 5. čovječnost (humanost) sadržaja i primjene kaznenopravnih sankcija i 6. opozivost i popravljivost kaznenopravnih

sankcija⁴. Ova načela detaljnije će se razrađivati kroz sami rad na mjestima gdje svako od ovih načela najviše dolazi do izražaja.

II. Uvjetna osuda kroz povijest

Da bismo uopće došli do uvjetne osude kao kaznenopravne sankcije i da bismo je razumjeli potrebno je prethodno razraditi povijest samog kaznenog prava i kaznenopravnih sankcija. Uvjetna je osuda jedna od mlađih kaznenopravnih sankcija što je i logično jer kad se vraćamo na same začetke ljudskih zajednica te na primitivizam istih, nema mjesta suvremenim sankcijama koja bi poštivala neka, danas, temeljna ljudska prava koja nalazimo u ranije navedenim načelima poput čovječnosti sadržaja same kaznenopravne prisile. Gledajući u povijest, prvo u primitivnim ljudskim zajednicama, a kasnije kao ustaljeni običaji, kazne su bile kako okrutne tako i nehumane. Moralo je proći podosta vremena i izmijeniti se mnogo generacija da bi civilizacija od krvne osvete, progonstava i talionske kazne došla do suvremenih kaznenopravnih sankcija koje poznajemo danas uključujući i uvjetnu osudu⁵.

Na razvoj sankcije se odnosi i razlikovanje monističkih i dualističkih (pluralističkih) sustava. Naime, monistički sustav kaznenopravnih sankcija karakterizira kazna kao

⁴ Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str. 201.

⁵ Ibid, str. 195.

reakcija na zabranjena ponašanja počinitelja kaznenih djela. Kazna u takvom sustavu ima jedinstvenu i identičnu svrhu, bez obzira na činjenicu što se javlja u različitim oblicima kao na primjer, više je načina izvršenja smrtne kazne, kazne zatvora, zatim postojalo je mnogo oblika za propisivanje i izvršenje tjelesnih kazni i tako dalje. S druge strane stoji dualistički sustav koji se javlja krajem 19., odnosno početkom 20. stoljeća. Dualistički sustav u načelu razlikuje dva tipa kaznenopravne prisile, prema svrsi i sadržaju, a to su kazne koje jedine postoje u monističkom sustavu i uz kazne javljaju se sigurnosne mjere. Razvitkom takvog sustava dolazimo do posebnih i novih varijanti kažnjavanja među kojima se nalazi uvjetna osuda, pa se tada uspostavlja pluralistički sustav kaznenopravnih sankcija. Važno je naglasiti kako se u monističkom sustavu, kad je jedina sankcija bila kazna, gledalo samo na prošlost i na počinjeno kazneno djelo te na koji način kazniti počinitelja zbog počinjenja nečeg zabranjenog. Prelaskom s monističkog sustava na dualistički, te u konačnici na pluralistički dolazi do bitnih promjena na polju kaznenopravnih sankcija i sve se počinje usmjeravati prema budućnosti i konačnom cilju da počinitelj više ne ponavlja kaznena djela koja je počinio u prošlosti. Upravo to jest i cilj uvjetne osude kao novije kaznenopravne sankcije koja se ''rodila'' u pluralističkom sustavu⁶.

⁶ Ibid. str. 196.-197.

Uvjetna osuda samim svojim sadržajem djeluje upravo prema konkretnom počinitelju kaznenog djela u vidu specijalne prevencija kako više ne bi činio bilo koje kazneno djelo. Ovdje dolazimo do te najbitnije razlike između prvobitne kazne i današnjih kaznenopravnih sankcija koje su, kako stoji i u samim načelima prema kojima se primjenjuju, a to je da kaznenopravne sankcije moraju biti individualizirane i prilagođene kako svakom počinitelju kaznenog djela tako i samom kaznenom djelu.

Sam institut, na području Republike Hrvatske (dalje u tekstu: RH) poznata je odavno, još od 1916. kada su današnji prostori RH bili dio Austro-Ugarske koja je poznavala uvjetnu osudu kao kaznenopravnu sankciju⁷. No uvjetna osuda kakvu mi poznajemo danas u RH, začeta je Krivičnim zakonom SFRJ iz 1977. godine⁸. Ona je 90-ih godina prošlog stoljeća samo preuzeta iz tog prijašnjeg sustava bez značajnijih promjena. Usporedbe radi, tekst članka 52., stavka 1., koji se odnosi na uvjetnu osudu iz Krivičnog zakona 1977. glasi: "Uvjetnom osudom sud počinitelju krivičnoga djela utvrđuje kaznu i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđenik za vrijeme što ga odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne godine ni dulje od pet godina (vrijeme kušnje), ne učini

⁷ Cvitanović, Leo; Glavić, Ivan: Prvi pogled na uvjetnu osudu u novom Kaznenom zakonu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2011. str. 756.

⁸ Cvitanović, Glavić, op. cit. (bilj. 3), str. 84.

novoga krivičnog djela⁹'. Nadalje tekst članka 67. stavka 1., Kaznenog zakona iz 1997. godine (dalje u tekstu: KZ/97) glasi: 'Uvjetna osuda je kaznenopravna sankcija koja se kao mjera upozorenja sastoji od izrečene kazne i roka u kojem se ta kazna ne izvršava pod uvjetima određenim zakonom¹⁰', dalje stavak 5. glasi: 'Uvjetnom osudom odgađa se izvršenje izrečene kazne za vrijeme koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina, a to se vrijeme odmjerava samo na pune godine¹¹'. Ukoliko usporedimo ova dva članka, dvaju zakona (između kojih je razlika u donošenju 20 godina), s člankom trenutno važećeg Kaznenog zakona, utoliko možemo zaključiti kako kod uvjetne osude dolazi do problema zakonodavne inertnosti, te je gotovo nevjerojatno da je ona ostala nepromijenjena gotovo pola stoljeća. No važno je napomenuti da kad govorimo o nepromijenjenosti, govorimo o normativnoj nepromijenjenosti. Naime, KZ/97 uvjetna osuda bila je pravno uređena kao mjera upozorenja, a uz uvjetnu osudu KZ/97 kao mjeru upozorenja poznavao je još i sudsku opomenu tako su te dvije kaznenopravne sankcije bile posebne kaznenopravne sankcije sui generis. Tadašnji je zakonodavac smatrao kako se mjere upozorenja, pa samim time i uvjetna osuda, bitno razlikuju od kazni jer one ne predstavljaju,

⁹ Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije 1977., Službeni list SFRJ br. 44/1976, 36/1977, 56/1977, 34/1984, 74/1987, 57/1989, 83/1989, 3/1990, 38/1990, Narodne novine br. 53/1991, 71/1991, 39/1992, 91/1992, 58/1993, 37/1994, 108/1995, 28/1996, 110/1997

¹⁰ Kazneni zakon RH, Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 84/2005, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 77/2011, 125/2011, 143/2012

¹¹ Ibid.

barem ne izravno, zlo za počinitelja kaznenog djela, no također je smatrao kako se opisanom uvjetnom osudom ostvaruje njezina svrha na način da se već samim prijekorom ostvaruje suština kaznenopravne sankcije samim njezinim izricanjem, a bez potrebe izvršenja¹².

Konačnu uvjetnu osudu, kakvu poznajemo danas, zakonodavac donosi 2011.godine. Svrha same uvjetne osude ostaje ista, ali je zakonodavac odlučio kako se ubuduće uvjetna osuda više neće smatrati kaznenopravnom sankcijom sui generis. KZ/11 regulira uvjetnu osudu kao modifikaciju kazne te je ujedno ograničio njezinu primjenu samo na slučajeve u kojima je počinitelju kaznenog djela izrečena kazna zatvora do godinu dana ili pak novčana kazna. Razlozi za takve promijene i ograničenja leže u tome da se izbjegnu kratkotrajne kazne zatvora. Naime, kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili kraće može se izreći samo ako se smatra da se svrha kažnjavanja neće postići novčanom kaznom, radom za opće dobro ili uvjetnom osudom. Nadalje, iz istih razloga došlo je do potrebe da se uvede djelomična uvjetna osuda, koja je do tad kao institut bila nepoznata¹³.

¹² Aljinović, Nevena: Djelomična uvjetna osuda i njezina primjena u praksi s prikazom sustava uvjetne osude u novom kaznenom zakonu, Zagrebačka pravna revija, Vol. 6 No., 2017., str. 337.-338.

¹³ Ibid.

III. Modeli uvjetne osude

Uvjetna osuda je institut koji je sredinom 19. stoljeća nastao sasvim slučajno. Naime, 1830. godine u SAD-u u državi Massachussets, izvršena je krađa od strane počiniteljice koja je bila proglašena krivom, ali na molbu njenih prijatelja sud odlučuje kako joj neće izreći kaznu, već će temeljem njenog ponašanja na slobodi odlučiti hoće li počiniteljica izdržati kaznu zatvora ili neće. Da u ovom slučaju svrha uvjetne osude nije ostvarena, pokazalo se već sljedeće godine kada je počiniteljica počinila novo kazneno djelo te joj je pred sudom koji joj je izrekao uvjetnu osudu, izrečena kazna zatvora. Zaključuje se kako prijatelji koji su se zalagali za neizricanje kazne nisu vršili nadzor nad njenim ponašanjem u vrijeme kad je tekla uvjetna osuda¹⁴.

Nastavak uvjetna osuda dobiva u istoj državi 1841. godine kada se izvjesni gospodin obavezao sudu kako će nadzirati jednog delinkventa koji je već bio osuđen na zatvorsku kaznu te će jamčiti za istog kad se ovaj nalazi na slobodi kako bi mu zatvorsku kaznu zamijenio uvjetnom osudom¹⁵.

S obzirom da se ovaj model pokazao učinkovitim, ubrzo postaje praksa sudova, koji umjesto da izriču kazne zatvora stavljaju počinitelje kaznenih djela pod nadzor takozvanih 'jamaca'. Nedugo nakon ovih događaja, u zakonima nekolicine država SAD.a, počinju se propisivati uvjeti za stavljanje

¹⁴ Mršić, Gordana, Uvjetna osuda kao kaznenopravna sankcija, Vol. 2 No. 2, Primus global, 2016. str. 23.

¹⁵ Ibid.

počinitelja nekih kaznenih djela na provjeru, odnosno povjerava ih se određenim osobama umjesto da im se izrekne kazna zatvora. Te osobe, kojima su počinitelji kaznenih djela povjereni, brinu o njima, odnosno o njihovom ponašanju, te se na neki način obavezuju pomagati im da ne počine nova kaznena djela. Ovakav sustav uvjetne osude je, osim u SAD-u, prihvaćen na Novom Zelandu i Australiji te kasnije i u Engleskoj. U drugoj polovini 19. stoljeća uvjetna osuda se širi pa je prihvaćaju i države kontinentalnog prava, ali u nešto drugačijoj varijanti od opisane koju pripisujemo anglosaksonskom pravu¹⁶.

1. Osnovne karakteristike anglosaksonskog modela

Prva i osnovna karakteristika anglosaksonskog modela uvjetne osude je da se počinitelja samog kaznenog djela proglašava krivim, ali mu se ne određuje kazna već se ona odlaže za neki kasniji moment u budućnosti i to u slučaju ponovnog činjenja kaznenog djela. Uvjetno osuđenog počinitelja stavlja se pod nadzor i to pod nadzor osobe koja će joj pomoći da u danom roku ne počini novo kazneno djelo, a samim time da ne dođe do momenta izricanja kazne. Posljednja bitna karakteristika, a ujedno i razlika s obzirom na kontinentalni model uvjetne osude jest ta da je za izricanje uvjetne osude i za stavljanje

¹⁶ Ibid.

počinitelja pod nadzor potreban njegov prethodni pristanak jer bez istog izricanje uvjetne osude nije moguće¹⁷.

2. Osnovne karakteristike kontinentalnog modela

Kontinentalni model, prvotno je nazvan francusko-belgijski model jer njegovi začeci kreću upravo iz te dvije države. Naime, prvi prijedlog zakona s obilježjima današnjeg kontinentalnog modela podnesen je u Francuskoj 1884.godine, dok je njegova realizacija bila 1888.u Belgiji. Uvjetna osuda kontinentalnog modela je upravo suprotna svemu što je gore navedeno za anglosaksonski model. Ovdje se počinitelju kaznenog djela kazna izriče, ali se ne izvršava već se ona odlaže za određeno vrijeme, no samo pod uvjetom da počinitelj tog kaznenog djela u propisanom roku provjeravanja ne počini novo kazneno djelo. Daljnja razlika je da se počinitelja ne stavlja ni pod kakav nadzor, počinitelj nema osobu koja mu pomaže da ne počini novo kazneno djelo već je prepušten sam sebi i svojoj svijesti i savjesti, što potencijalno predstavlja otegotnu okolnost s obzirom na anglosaksonski model gdje počinitelj nije prepušten sam sebi u vremenu provjeravanja. Posljednja razlika ovih modela je u tome da u kontinentalnom modelu, za izricanje uvjetne osude nije potreban pristanak počinitelja kaznenog djela¹⁸.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

Iz navedena dva osnovna modela uvjetne osude, nastao je još i mješoviti model koji je u većini slučajeva kontinentalni model s nekim obilježjima anglosaksonskog. Pa tako ta tri modela uvjetne osude postoje u gotovo svim kaznenim zakonima suvremenog prava, a razvojem kaznenog prava, uvjetna osuda se mijenjala i usavršavala do modela kakav poznajemo danas. Prema našem KZ/11 uvjetna osuda se sastoji od izrečene kazne, vremena provjeravanja u kojem se ta kazna ne izvršava i počiniteljevog ispunjenja obaveza za vrijeme provjeravanja koje mu određuje sud. Upravo zbog obaveza koje sud može izreći počinitelju tijekom vremena u kojem ga se provjerava, hrvatski model uvjetne osude ne možemo smatrati čistim kontinentalnim modelom pa se tako hrvatski model uvjetne osude smatra mješovitim¹⁹.

IV. Povijesni razvoj uvjetne osude u Republici Hrvatskoj

Povijesni razvoj uvjetne osude u RH možemo promatrati kroz tri etape, koje su dovele do uvjetne osude kakvu poznajemo danas. Tako ovo poglavlje započinjemo s prikazom uvjetne osude u Krivičnom zakoniku iz 1951. godine, nastavljamo s Okružnim krivičnim zakonom Republike Hrvatske iz 1993. godine (dalje u tekstu OKZRH), te na kraju izlažemo uvjetnu osudu prema Kaznenom zakonu iz 1997. godine kako bi shvatili put i razvoj uvjetne osude u RH.

¹⁹ Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str.271.-272.

1. Uvjetna osuda prema Krivičnom zakoniku iz 1951. godine

Razvojni put uvjetne osude u RH prema uvjetnoj osudi kakvu poznajemo danas započeti ćemo s izlaganjem uvjetne osude kakvu je poznavao Krivični zakonik iz 1951. godine (dalje u tekst KZ/51). No prije nego li objasnimo uvjetnu osudu, zanimljivo je primijetiti kako KZ/51 ima jednaku dobnu granicu za maloljetne počinitelje kaznenih djela kao i današnje kazneno pravo, usprkos tome što je od donošenja prošlo više od 70 godina. Pa tako u oba slučaja zakonodavac isključuje primjenu kaznenog zakonodavstva isključivo ako je riječ o djetetu koje nije navršilo četrnaest godina²⁰.

Uvjetna osuda se u KZ/51 nalazi u četvrtoj glavi koja nosi naziv ''kazne'', jednako kao i u KZ/11. Kako navodi KZ/51, učinocima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne: smrtna kazna, strogi zatvor, zatvor, ograničenje građanskih prava, zabrana bavljenja određenim zanimanjem, konfiskacija imovine te novčana kazna²¹. Prema tome, uvjetna osuda ni tad nije bila kazna već modifikacija iste.

KZ/51 navodi kako sud, kada počinitelja osudi na kaznu zatvora do dvije godine ili pak na novčanu kaznu, može presudom odgoditi izvršenje iste i to pod uvjetom da osuđeni u određenom roku, koji mu odredi sud, a koji ne može biti kraći

²⁰ Ž. Horvatić, D. Derenčinović, L. Cvitanović, Kazneno pravo – Opći dio 1, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 171.

²¹ Krivični zakonik, članak 24., 1951.

od godine dana niti dulji od pet godina ne počini novo kazneno djelo s umišljajem koje je isto tako teško ili pak teže od počinjenog. Zatim sud može postaviti uvjet da osuđeni, u roku koji ne može biti dulji od godinu dana nadoknadi štetu koju je prouzročio kaznenim djelom, no ovaj uvjet je samo dodatni, a to znači da se izvršenje izrečene kazne ne može odložiti isključivo pod uvjetom naknade štete, bez da se ispuni glavni uvjet, koji je ne činjenje novog kaznenog djela. Također u KZ/51 stoji kako sud kod izricanja uvjetne osude mora voditi računa o okolnostima počinjenja kaznenog djela, prijašnjem životu počinitelja, ponašanju nakon počinjenog kaznenog djela i slično, a najvažnije da se s obzirom na osobu počinitelja samim izricanjem uvjetne osude ostvaruje svrha kažnjavanja. Nadalje, prema KZ/51 uvjetnu osudu sud ne može izreći osobi koja je u posljednjih pet godina bila osuđena na kaznu strogog zatvora ili bezuvjetno na kaznu zatvora dulju od godine dana. Kako je jedna od kazni predviđenih KZ/51 i zabrana bavljenja određenim zanimanjem, u presudi je sud mogao izreći kaznu zabrane bavljenja određenim zanimanjem bez obzira što je glavni dio kazne uvjetovan²².

Kod opoziva uvjetne osude KZ/51 zakonodavac propisuje da će sud opozvati odgodu izvršenja kazne ako uvjetno osuđeni, u danom mu roku kušnje, počini s umišljajem novo jednako teško

²² Zlatarić, Bogdan, Krivični zakonik u praktičnoj primjeni, Opći dio, Svezak prvi, Narodne novine, 1956., str. 242.-248.

ili teže kazneno djelo, kao i u slučaju da nakon uvjetne osude bude osuđen za kazneno djelo koje je počinio prije nego mu je bila izrečena uvjetna osuda, a da se znalo da je počinio ranije kazneno djelo, također u slučaju opoziva uvjetne osude sud će izreći jedinstvenu kaznu prema pravilima za stjecaj kaznenih djela. Dalje zakonodavac propisuje kako se uvjetna osuda može opozvati u roku koji je počinitelju odredio sud, a ako pak počinitelj u vremenu kušnje počini novo kazneno djelo koje je presudom utvrđeno nakon proteka roka, uvjetna osuda se može opozvati u roku od godine dana nakon proteka vremena za koje je izvršenje kazne bilo odgođeno. U slučaju uvjetovanja izrečene kazne i naknadom štete, sud može opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni štetu ne nadoknadi, izreći mu novi rok u kojem štetu mora nadoknaditi ili ako ustanovi kako nije sposoban nadoknaditi, može ukinuti plaćanje naknade štete²³.

Postoje razlike uvjetne osude kakvu poznajemo danas i uvjetne osude 1951. godine., no one nisu velike, tako ćemo kroz daljnja razdoblja pratiti njezino oblikovanje u uvjetnu osudu koju poznajemo danas.

2. Uvjetna osuda prema Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske

OKZRH približavamo se uvjetnoj osudi kakvu poznajemo danas.

Ovaj zakon uvjetnu osudu i sudsku opomenu, uz kazne,

²³ Ibid., str.248.-251.

sigurnosne mjere i odgojne mjere, navodi kao posebne kaznene sankcije koje su parapenalne jer im nedostaje represivnost klasičnih kazni i admonitivne jer se smatraju sankcijama upozorenja odnosno opominjanja. Uvjetna osuda u OKZRH koncipirana je kao zamjena za kaznu i to za manje opasna kaznena djela i kod počinitelja za koje se može očekivati da će se svrha postići već samom opomenom²⁴.

Tadašnji zakonodavac je propisao kako se uvjetna osuda može izreći kad je počinitelju utvrđena kazna zatvora u trajanju od dvije godine ili novčana kazna, uz uvjet da se ista ne može izreći ako se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora koja je manja od godine dana. Također sud mora voditi računa o ličnosti počinitelja, o prijašnjem životu te ponašanju nakon počinjenja kaznenog djela kako bi bio siguran da će se ostvariti svrha uvjetne osude. Svrha je zapravo, da se otklone nova kaznena djela, da djeluje kako na individualnu tako i na generalnu prevenciju, a da se istodobno ne zapostavi pravednost²⁵. Prema svojoj procjeni, sud određuje vrijeme kušnje koje ne može biti kraće od godine dana, ni dulje od pet godina, a može naložiti i naknadu štete ako je ona počinjena kaznenim djelom, te ima mogućnost uz uvjetnu osudu izreći i sigurnosne mjere. Prema tome, da bi se ostvarila svrha uvjetne osude, potrebno je zadovoljiti tri opća uvjeta. Prvi je da se

²⁴ Bačić, Franjo: Krivično pravo, opći dio, Zagreb, 1995. str. 391.

²⁵ Ibid. str. 392.

radi o manje društveno opasnom djelu, takvom da je pravedno izreći samo opomenu bez bojazni za okolinu, zatim da nema zapreke za njezino izricanje u smislu da zbog kaznenopravne zaštite nema potrebe za izricanjem kazne te na kraju da je takva sankcija opravdana i da ona sama ili uz naknadu štete i sigurnosne mjere, pozitivno utječe na počinitelja i da on u budućnosti ne čini kaznena djela²⁶. OKZRH još pripisuje kako se uvjetna osuda ne može izreći maloljetnom počinitelju kaznenog djela.

Kod opoziva uvjetne osude u OKZRH zakonodavac navodi četiri osnove. Sud može opozvati uvjetnu osudu zbog počinjenog novog kaznenog djela, zbog prije počinjenog kaznenog djela, zbog neispunjenja određenih mu obaveza i kad se osuđeni kojem je izrečena uvjetna osuda uz zaštitni nadzor ne pridržava obaveza koje mu je u tom okviru izrekao sud. Opozivanje uvjetne osude nije obavezno, već je na sudu da procijeni treba li istu opozvati, no u jednom je slučaju ipak obavezno, a to je kad je kazneno djelo počinjeno u roku kušnje, a sud je za to novo kazneno djelo izrekao kaznu zatvora koja iznosi dvije godine ili više. U slučaju fakultativnog opoziva, uvjetnu osudu opoziva sud koji sudi za novo kazneno djelo i izriče jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela. Ukoliko pak sud odluči ne opozvati uvjetnu osudu, utoliko su moguće dvije solucije. Prva je da sud, za novo kazneno djelo, opet izreke uvjetnu

²⁶ Ibid. str. 397.

osudu koja će u konačnici biti zajednička uvjetna osuda s novim rokom kušnje, koji se opet mora kretati u danim granicama odnosno ne može biti kraći od godine dana niti dulji od pet. Druga mogućnost koju ima sud je da za novo kazneno djelo izrekne kaznu, zatvora ili novčanu, koja se mora izvršiti. Naravno, kada je osuđenik na izdržavanju kazne, to vrijeme se ne uračunava u trajanje uvjetne osude. Dalje, kada se uvjetna osuda opoziva zbog prije počinjenog kaznenog djela sud mora voditi računa da li bi bilo moguće izricanje uvjetne osude, da se za to kazneno djelo znalo u vrijeme njezinog izricanja. Tako da je sud morao opozvati uvjetnu osudu, ako bi kazne prelazile dvije godine zatvora jer tu dolazi do obligatornog opoziva. Za opoziv uvjetne osude zbog neispunjavanja obaveza koje su izrečene od strane suda kao dodatni uvjet, važno je da sud nije morao nužno opozvati uvjetnu osudu, već je mogao produljiti rok ispunjenja, zamijeniti obavezu drugom ili je pak povući. Odluka suda u svakom je slučaju ovisila o počinitelju te o okolnostima neispunjenja²⁷.

3. Uvjetna osuda prema Kaznenom zakonu iz 1997.

Prema KZ/97 uvjetna osuda, zajedno sa sudskom opomenom, bila je zamišljena i pravno uređena kao mjera upozorenja, kao posebna kaznenopravna sankcija sui generis. Njezin svrha bila je ista kao i danas, odnosno upućivanje počinitelju kaznenog

²⁷ Ibid. str. 403.-405.

djela takve vrste prijekora kojim bi se ostvarila suština kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja. KZ/97 samo prividno bila napravljena distinkcija da se kazna „izriče“, a uvjetna osuda „primjenjuje“, iako se unutar njezine normativne konstrukcije uvjetne osude sastojala od izricanja kazne i odgađanja njezina izvršenja²⁸. Navedeni zakon, sadržavao je krutu pozitivnopravnu smjernicu kojom se sud vodio kod izricanja uvjetne osude, u smislu da sud mora voditi računa o ponašanju počinitelja prema oštećeniku nakon počinjenog kaznenog djela i o nadoknadi štete, dok u KZ/11 ta smjernica ima formulaciju nastojanja počinitelja da oštećeniku nadoknadi štetu kojom više do izražaja dolazi moralna dimenzija počinitelja koja ne mora nužno biti imovinskog karaktera²⁹.

KZ/97 granica primjene uvjetne osude ostaje dvije godine, ali je dodan apstraktan kriterij koji se KZ/11 napušta, a taj kriterij stoji u članku 67. stavku trećem i glasi: "Uvjetna osuda može se primijeniti prema počinitelju kaznenog djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, a za kaznena djela za koja je propisana kazna do deset godina ako su primijenjene odredbe o ublažavanju kazne". U KZ/97, za razliku od KZ/11, zakonodavac nije u toj mjeri apelirao na

²⁸ Aljinović, op. cit. (bilj. 12)

²⁹ Cvitanović, Glavić, op. cit. (bilj. 7), str. 762.

primat i afirmaciju primjene novčane kazne, odnosno rada za opće dobro umjesto izricanja uvjetne osude³⁰.

Također, KZ/97 predviđao je obligatorni opoziv uvjetne osude za slučaj da osuđena osoba u vremenu provjeravanja ne izvrši one obaveze koje su joj sudskom odlukom određene, a bila je u prilici izvršiti ih. Takav opoziv bio je novina u KZ/97, ali nije zaživio jer ga već njegov nasljednik, KZ/11, pretvara u fakultativni i ostavlja sudu izbor³¹.

Ostatak KZ/97 u pogledu uvjetne osude, ostao je skoro nepromijenjen no prvi puta se spominju posebne obveze koje mogu biti izrečene uz uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom.

V. Uvjetna osuda kao kaznenopravna sankcija

Nakon uvoda, razrade uvjetne osude kroz povijest, povijesnog razvoja uvjetne osude u RH te opisivanja modela uvjetne osude koji danas u svijetu postoje dolazimo do uvjetne osude kakvu naše pozitivno hrvatsko kazneno pravo poznaje danas.

Zakonodavac je, potaknut inertnošću uvjetne osude kao kaznenopravne sankcije, odlučio KZ/11 redefinirati uvjetnu osudu te ona dobiva novo mjesto u sustavu kaznenopravnih sankcija. Novi KZ/11 više ne poznaje mjere upozorenja, pa tako uvjetna osuda postaje puka modifikacija kazne s time da srž ostaje ista, uvjetna osuda normativno je i dalje izricanje kazne uz odgađanje njezina izvršenja. Ograničava se primjena

³⁰ Aljinović, op. cit. (bilj. 12) str. 338.

³¹ Aljinović, op. cit. (bilj. 12) str. 344.

uvjetne osude i to na slučajeve u kojima je počinitelju izrečena kazna zatvora u trajanju do godine dana ili mu je izrečena novčana kazna te ujedno postaje alternativa kratkotrajnim zatvorskim kaznama³².

No potrebno je naglasiti kako se uvjetna osuda smatra blažom od svake kazne, uključujući i novčanu kaznu pa tako dolazimo do načela razmjernosti i njegove primjene kod uvjetne osude. Navedeno načelo govori kako u slučaju kada možemo primijeniti više kazni, a koje se prema svojoj težini razlikuju, potrebno je uvijek prednost dati onoj lakšoj ako se smatra da bi se svrha na taj način mogla ostvariti. Odnosno, novčana kazna trebala bi biti izrečena ako se svrha ne može ostvariti uvjetnom osudom, dok bi se kazna zatvora trebala izricati u slučaju da se svrha ne može ostvariti novčanom kaznom³³.

Uvjetna osuda je institut predviđen od strane države kojim ona prvo izriče novčanu kaznu, odnosno kaznu zatvora počinitelju kaznenog djela, ali istovremeno mu daje mogućnost da on svojim budućim ponašanjem dokaže kako je takva teža kazna nepotrebna. Tako počinitelj kaznenog djela umjesto kažnjavanja, dobiva upozorenje i rok u kojem mora pokazati kako je shvatio da, ne samo u tom roku već i ubuduće, ima dužnost poštovanja pravnog poretka države.

Država, odnosno sud, će kod odlučivanja hoće li počinitelju izreći uvjetnu osudu ili će ga bezuvjetno kazniti voditi

³² Aljinović, op. cit. (bilj. 12) str. 339.-340.

³³ Ibid.

računa o, kako zakon navodi, ličnosti počinitelja kaznenog djela, njegovu prijašnjem životu, ovdje se prvenstveno misli na njegovu raniju osuđivanost, zatim o obiteljskim prilikama, o okolnostima pod kojima je kazneno djelo počinjeno te o njegovom ponašanju nakon što je počinio kazneno djelo, a osobito će voditi računa o ponašanju počinitelja prema žrtvi nakon počinjenog kaznenog djela te jeli počinitelj na bilo kakav način pokušao popraviti štetu koja je počinjena kaznenim djelom³⁴. Temeljem navedenog, sud mora dobro ''odvagnuti'' svrsishodnost izricanja uvjetne osude i hoće li ona počinitelja u budućnosti odvraćati od činjenja kaznenih djela s obzirom na njegovu ličnost i s obzirom na ostale okolnosti koje na njega utječu. Ukoliko sud ocijeni da nema mjesta uvjetnoj osudi, utoliko će bez iste izreći novčanu kaznu ili pak kaznu zatvora s time da sud može uvjetnu osudu izreći samo za lakša kaznena djela, a KZ/11 težinu određuje prema izrečenoj kazni koja se može uvjetovati, a to su samo kazna zatvora do godine dana i novčana kazna.

Opisan institut uvjetne osude uvijek je fakultativan, ne postoji kazneno zakonodavstvo u kojem bi njegova primjena bila obavezna. Uvijek je na sudu da odluči o njegovoj opravdanosti, te bi se postupak izricanja uvjetne osude uvijek trebao odvijati u dva razdvojena stadija. Naime, KZ/11 sadrži članak, članak 47. KZ-a o odmjeravanju kazne, koji je gotovo identičan

³⁴ Ibid.

članku koji govori o uvjetnoj osudi u vidu okolnosti koje sud mora uzimati u obzir kad odlučuje hoće li primijeniti uvjetnu osudu ili ne. Upravo iz tog razloga, naglašava se važnost odlučivanja o uvjetnoj osudi u dva stadija, sve pod pretpostavkom da je već utvrđeno kako postoji kazneno djelo i kaznena odgovornost počinitelja. Pa bi tako u prvom stadiju i neovisno o tome hoće li izreći uvjetnu osudu ili ne, sud trebao uzeti sve olakotne i otegotne okolnosti koje su navedene u 47. članku KZ-a i izreći kaznu. Tek ako je kazna izrečena u prvom stadiju kazna zatvora do godine dana ili pak novčana kazna, dolazi u obzir drugi stadij i odluka suda hoće li primijeniti uvjetnu osudu ili će se odlučiti za bezuvjetno izvršenje³⁵.

Uz sve navedeno, kod uvjetne osude postoji još jedna bitna stavka, a to je vrijeme provjeravanja. Vrijeme provjeravanja izriče sud, a obaveza je počinitelja da u danom vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo. Tek ako u tom vremenu počinitelj ne počini novo kazneno djelo, neće morati izdržati kaznu koja mu je bila izrečena. Prema KZ/11, vrijeme provjeravanja ne može biti kraće od godine dana, ali ne može niti biti dulje od 5 godina. Ono se može odmjeravati isključivo na pune godine. Pa tako na primjer vrijeme provjeravanja može trajati jednu, dvije, tri, četiri ili pet godina, no ne može se izreći na dvije godine i tri mjeseca.

³⁵ Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str. 271.-273.

Vrijeme provjeravanja, naravno, opet ovisi o ličnosti počinitelja, prijašnjem životu, ponašanju nakon počinjenja kaznenog djela i o samom kaznenom djelu koje je počinjeno. Kada uzmemo sve što čini uvjetnu osudu, izreka presude u kojoj se sud odlučio za uvjetnu osudu glasi: „N.N. se osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, a izvršenje iste odgađa se primjenom uvjetne osude za vrijeme od četiri godine.“ Izreka sadrži kaznu na koju je počinitelj osuđen, napomenu kako se ista odgađa primjenom instituta uvjetne osude te koje je vrijeme odgađanja, odnosno provjeravanja³⁶.

1. Pretpostavke za izricanje uvjetne osude

Kod pretpostavki za izricanje uvjetne osude najvažnija je ocjena suda. Materijalni preduvjet koji mora biti ispunjen je da sud ocjeni kako će se svrha kažnjavanja počinitelja ostvariti čak i ako sud ne izrekne bezuvjetnu kaznu već da će uvjetna osuda biti dovoljna. Takva ocjena suda ovisi o počinitelju. Kod odlučivanja, sud posebice mora imati u vidu odnos počinitelja prema oštećeniku te mora voditi računa o nastojanju da oštećeniku popravi štetu. Ovdje vidimo kako formulacija sadržana u KZ/11 glasi 'nastojanju da oštećeniku popravi štetu', što implicira da se od počinitelja traži neki vid moralne dimenzije, koji nije isključivo imovinskog karaktera kao što bi to bilo da je formulacija zakona puka naknada štete koja je počinjena kaznenim djelom. Nastojanje da

³⁶ Ibid.

se popravi šteta ostvarivo je na način da se počinitelj ispriča oštećeniku, naknadno raspitivanje o njegovu zdravstvenom stanju, posjećivanje oštećenika u zdravstvenoj ustanovi ili pak oprost žrtve. Kod nekih kaznenih djela, kao što je to na primjer kazneno djelo ugrožavanje, imovinska šteta nije ni nastala tako da zapravo jedina mogućnost koja ostaje je neimovinski odnos počinitelja prema oštećeniku. Osim navedenog, zakonodavac nije ograničio primjenu uvjetne osude nekim još drugim okolnostima³⁷.

Ličnost počinitelja najvažnija je pretpostavka kod izricanja uvjetne osude jer uvjetna osuda mora biti individualizirana kako bi sud mogao s čim većom sigurnošću izreći takvu sankciju i da u tom slučaju postoji veća šansa kako će se ostvariti njezina svrha³⁸.

Kako je uvjetna osuda tek prijetnja kaznom koja će se izvršiti samo ako počinitelj u vremenu provjeravanja počini novo kazneno djelo, proizlazi da je obvezni uvjet odnosno pretpostavka, da ne dođe do izvršenja kazne, da počinitelj ne izvrši novo kazneno djelo u vremenu provjeravanja. Taj uvjet je obvezan, no sud može odrediti da se ispune još neki uvjeti, koje zovemo fakultativnima, a oni se dalje dijele na opće i na posebne³⁹.

³⁷ Cvitanović, Glavić, op. cit. (bilj. 7), str. 762.

³⁸ Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str. 271.

³⁹ Mršić, op. cit. (bilj. 14), str. 26.-28.

Fakultativni, a opći uvjeti mogu se izreći neovisno o tome kome i za koje kazneno djelo se izriče uvjetna osuda. Pod pretpostavkom da počinitelj ispuni opći fakultativni uvjet koji mu je sud izrekao i u zadanom roku, dalje sud ostaje kod uvjetne osude, a kazna se neće ostavariti. Naše zakonodavstvo poznaje dva opća fakultativna uvjeta, a to su povrat imovinske koristi koja je ostvarena kaznenim djelom i naknada štete koju je počinitelj prouzročio kaznenim djelom. No ovdje je još važno napomenuti da, neovisno od toga koju sankciju sud namjerava izreći počinitelju, mora izreći ovu mjeru kad su za nju ispunjeni zakonski uvjeti. Imovinsku korist koju je počinitelj pribavio kaznenim djelom, on mora i vratiti u granicama imovinsko-pravnog zahtjeva koji je dosuđen oštećeniku, također štetu koju je počinio na štetu oštećenika mora nadoknaditi s time da postoji obaveza suda da vodi računa o mogućnostima počinitelja pa s obzirom da njegove mogućnosti odredi rok i iznos u kojem počinitelj obavezu mora ispuniti, a sve u cilju ispunjenja načela individualizacije i pravednosti kaznenopravnih sankcija⁴⁰.

Kako je već spomenuto, postoje i posebni fakultativni uvjeti koji su vezani uz određene počinitelje odnosno uz određena kaznena djela. Najbolji primjer posebnog fakultativnog uvjeta koji se izriče određenom počinitelju kaznenog djela je podvrgavanje liječenu od ovisnosti, za koji

⁴⁰ Ibid.

je prethodno potreban pristanak počinitelja. U tom primjeru počinitelj koji je ovisnik o alkoholu ili pak o drogama, a pristao je na liječenje od ovisnosti, mora se podvrgnuti odvikavanju u za to specijaliziranoj ustanovi i pod pretpostavkom da je počinitelj pristao i podvrgnuo procesu odvikavanja, biti će mu izrečena uvjetna osuda, bez da izdrži, na primjer, kaznu zatvora⁴¹.

Potrebno je još naglasiti kako se neizvršenje kazne, kojom se prijeti počinitelju ne može uvjetovati pod pretpostavkom da mora izvršiti nešto što je ili tom počinitelju osobno nemoguće ili generalno nemoguće. Nadalje, opravdanost primjene i uvjetne osude i dodatnih uvjeta mora biti dobro obrazložena u presudi. Sud je obavezan detaljno u presudi obrazložiti o čemu je vodio računa prilikom izricanja uvjetne osude te koji su razlozi za izricanje uvjetne osude, a ne neke druge kaznenopravne sankcije⁴².

2. Institut uvjetne osude u zakonodavstvu Republike Hrvatske

Kako je već navedeno, uvjetna osuda kao institut u zakonodavstvu RH uvijek se sastoji od izrečene kazne, vremena provjeravanja u kojem se kazna ne izvršava, a postoji mogućnost i izricanja dodatnih obaveza koje počinitelj mora ispuniti za vrijeme provjeravanja kako ne bi morao izvršiti izrečenu mu kaznu. U daljnjem tekstu izložiti ćemo koje su to

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

dodatne obveze koje je KZ/11 predvidio i kako se one izvršavaju.

Zatim, prelaskom uvjetne osude KZ/11 u modifikaciju kazne i ograničenjem isključivo na lakša kaznena djela, zakonodavac je odlučio dodati, do tada nepoznati institut, djelomičnu uvjetnu osudu.

Na kraju ovog dijela, razrađuje se opoziv instituta uvjetne osude i uvjeti koji trebaju za isti biti ispunjeni, te razlikovanje između uvjetne osude i uvjetnog otpusta.

A. Dodatne obveze počinitelja kaznenog djela

U svakom slučaju, glavna je obavezna počinitelja kaznenog djela, koji je osuđen na uvjetnu osudu, da u vremenu provjeravanja, a poželjno je i kasnije ne počini novo kazneno djelo, no u KZ/11 u članku koji se odnosi na uvjetnu osudu, stavak četvrti glasi: ''Sud može počinitelju uz uvjetnu osudu odrediti jednu ili više posebnih obveza samostalno sukladno odredbama članka 62. i članka 63. ovoga Zakona ili uz zaštitni nadzor sukladno odredbi članka 64. ovoga Zakona ili obvezu izrečenu sigurnosnom mjerom''⁴³ Pa tako prema spomenutom 62. članku, sud može uz uvjetnu osudu ili uz djelomičnu uvjetnu osudu (o kojoj nešto više kasnije), naložiti počinitelju da popravi štetu koju je prouzrokovao kaznenim djelom, a može mu i naložiti da uplati određenu svotu novaca u korist javne

⁴³ Kazneni zakon, op. cit., (bilj. 1), članak 56. stavak 4.

ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, odnosno u fond za naknadu štete žrtvama kaznenih djela, ako je to primjereno s obzirom na počinjeno djelo i ličnost počinitelja. Pored tih obaveza, sud može izreći još neke ako smatra kako je njihova primjena nužna da bi se zaštitilo zdravlje i sigurnost oštećenika ili da bi mogle povoljno utjecati na počinitelja u smislu smanjenja okolnosti koje bi na njega djelovale poticajno za činjenje novih kaznenih djela. Sud može izreći obavezu nastavka obrazovanja ili osposobljavanja zatim zaposlenja u struci i sukladno njegovim mogućnostima, ako počinitelj ima obavezu uzdržavanja, na primjer djeteta, sud može odrediti obvezu nadziranja nad njegovim rashodima i može odrediti osobu koja će mu pomoći u raspolaganju sredstvima. Postoje i takve dodatne obaveze koje se mogu izreći isključivo uz pristanak počinitelja kaznenog djela jer su one takve da u većoj mjeri zadiru u njegov privatni život, a to je liječenje ili nastavak istog koje je nužno da se od počinitelja otklone takve zdravstvene smetnje koje poticajno na njega djeluju. Druga obaveza koja se izriče samo uz pristanak počinitelja je odvikavanje od bilo koje vrste ovisnosti koja poticajno djeluje na počinitelja da čini kaznena djela, a ona se mora izvršavati u terapijskoj zajednici i uz stručnu pomoć, a vrijeme ove obaveze je ograničeno i ona se može izreći samo u trajanju do tri godine. Članak 62. još navodi neke obaveze koje ne može obavljati počinitelj već tu obaveze izvršava nadležno tijelo za probaciju uz pomoć policije i to na način

da oni provjeravaju drži li se počinitelj izrečenih mu obaveza. U takve obaveze ubrajamo zabranu posjećivanja određenih mjesta te druženja s određenim osobama koje bi mogle poticajno djelovati na počinitelja da počini novo kazneno djelo, zabrana napuštanja doma te nošenja i posjedovanja oružja. S time da zakonodavac ostavlja listu posebnih obaveza otvorenom, te je sudu ostavio slobodu kod izricanja jer sud može izreći onu obavezu za koju smatra da je primjerena s obzirom na počinjeno kazneno djelo⁴⁴.

Sud nije ograničen brojem posebnih obaveza koje može izreći počinitelju, no sukladno već navedenim načelima koje vrijede za kaznenopravne sankcije i dodatne obaveze koje se izriču počinitelju ne smiju biti nerazumne ili nemoguće, a u svakom slučaju ne smiju vrijeđati njegovo dostojanstvo. Nakon izricanja posebne obaveze, a prije njenog isteka, sud može ako to predloži tijelo koje je nadležno za provođenje obaveze, smanjiti vrijeme trajanja, povećati vrijeme trajanja obaveze, može je ukinuti, a može je i zamijeniti nekom novom obavezom⁴⁵.

Osim posebnih obaveza, sud može uz uvjetnu osudu odrediti i zaštitni nadzor. Takva varijanta uvjetne osude nije novina u kaznenom pravu RH, ona je još 1977. uvedena u kazneno pravo koje se tad primjenjivalo na našem području, a sve s ciljem da proširi krug počinitelja na koje se može primijeniti uvjetna

⁴⁴ Kazneni zakon, op. cit. (bilj. 1.), članci 62. i 63.

⁴⁵ Ibid.

osuda. Naime, da ne postoji uvjetna osuda uz zaštitni nadzor, krug počinitelja kojima bi se izrekla bezuvjetna kazna bio bi puno veći. Sud će odrediti zaštitni nadzor onom počinitelju kaznenog djela za kojeg smatra da sam nije sposoban uključiti se u društvo bez nečije pomoći, zaštite i nadzora. Zaštitni nadzor se temelji na pojedinačnom programu koji je, prema načelu individualizacije, prilagođen i izrađen za svakog počinitelja, a program se nadgleda i pomažu mu u realizaciji probacijski službenici. Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu najčešće se određuje kad je počinitelju izrečena kazna zatvora dulja od šest mjeseci, a počinitelj još nije navršio 25 godina. Smatra se da počinitelji mlađe životne dobi (zakonodavac je stavio granicu na 25 godina), su skloniji uz adekvatnu pomoć i vodstvo, promijeniti svoj život i navike te više ne činiti kaznena djela. Naravno, ako za time postoji potreba, zaštitni nadzor može se ukinuti, može se smanjiti njegovo trajanje, ali ako okolnosti to zahtijevaju može biti i produljen. Uz određeni mu zaštitni nadzor, počinitelj se mora redovito javljati dodijeljenom mu probacijskom službeniku te također primiti njegove posjete u svom domu i upoznati ga sa svim informacijama i dokumentima koji su bitni za njegov slučaj i trenutni život. Dalje, od suda treba zatražiti odobrenje za putovanje u inozemstvo, a svog probacijskog službenika treba obavijestiti o bilo kakvim bitnim promjenama u životu, poput promjene adrese, zaposlenja, obavezan ga je

obavijestiti o putovanju koje je dulje od osam dana i o vremenu povratka⁴⁶.

Iako uvjetnom osudom ne dolazi do izdržavanja kazne, već se ona odgađa vremenom kušnje, počinitelju kaznenog djela stavljene su granice u kojima se mora kretati.

B. Djelomična uvjetna osuda

Djelomična uvjetna osuda je novi institut kojeg nije poznavao KZ/97 već je ona uvedena tek KZ/11. Razlog tome je napuštanje uvjetne osude kao kaznenopravne sankcije sui generis. Napuštanjem dvojnog kriterija kombiniranja propisane i izrečene kazne te snižavanjem posebnog minimuma izrečene kazne zatvora s dvije na jednu godinu, čime se uvjetna osuda svela na modifikaciju kazne zatvora isključivo za „lakša“ kaznena djela, nastala je praznina i potreba za modificiranom verzijom uvjetne osude za „srednje teški“ kriminal.

Zakonodavčeva namjera kod uvođenja ovog instituta bila je rasteretiti zatvorski sustav, pridonijeti efikasnom izvršenju novčanih kazni, dok bi podredno, to trebalo dovesti do smanjenja izricanja supletornog zatvora. Zapravo je riječ o institutu kod kojeg se dio izrečene kazne uvjetuje, a drugi dio izvršava⁴⁷.

⁴⁶ Rajić, Saša (2005): Izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro na slobodi : Alternativne sankcije u RH - stanje i perspektive, Kriminologija & socijalna integracija, Vol. 13, Br. 1, 119-132, 2005., str.119.-121.

⁴⁷Aljinović, op. cit. (bilj. 12), str. 337-367

Institut djelomične uvjetne osude sud će primijeniti u slučaju kad je počinitelj osuđen na novčanu kaznu ili kaznu zatvora u trajanju većem od jedne, a manjem od tri godine. Iz ovakve formulacije, zaključujemo kako je zakonodavac propustio odrediti točne iznose novčane kazne pa nije potpuno jasno kada se novčana kazna može potpuno uvjetovati, a kada je moguće izreći djelomičnu uvjetnu osudu već je tu odluku prenio na sud. Djelomična uvjetna osuda se kao i uvjetna osuda izriče fakultativno, sud nije na nju obavezan već njezino izricanje ovisi o ličnosti počinitelja i o ocjeni suda. Pa ukoliko sud smatra da postoji velika vjerojatnost da i bez izvršenja cijele kazne počinitelj neće ubuduće činiti kaznena djela utoliko će počinitelju za dio kazne izreći uvjetnu osudu. Zakonodavac dalje propisuje kako neuvjetovani dio kazne zatvora mora iznositi minimalno šest mjeseci, a najviše može trajati do polovine izrečene kazne, a kod novčane kazne neuvjetovani dio ne može iznositi manje od jedne petine ni više od jedne polovine izrečene kazne s time da se na neuvjetovani dio kazne ne mogu primijeniti odredbe o uvjetnom otpustu, a vrijeme provjeravanja iz uvjetovanog djela kazne ne teče za vrijeme izvršavanja neuvjetovanog dijela kazne, već ono počinje kad počinitelj izdrži neuvjetovani dio. Sve odredbe koje su navedene za uvjetnu osudu u vidu posebnih

obavezna, zaštitnog nadzora i opoziva, primjenjuju se jednako i za uvjetovani dio instituta djelomične uvjetne osude⁴⁸⁴⁹.

Iz ovog instituta vidljivo je kako zakonodavac prepušta sudovima da oni slobodno, a sve s ciljem ostvarenja načela individualizacije, procijene i opredijele se za uvjetno ili djelomično uvjetno odgađanje kazne, a pogotovo kod novčane kazne gdje je primarno ostvarenje legitimnog cilja koji je razmjeran visini izrečene novčane kazne, a zakonodavac sudu nije postavio nikakva ograničenja⁵⁰.

C. Opoziv uvjetne osude

Sukladno KZ/11, s obzirom na razloge i odluku suda, propisane su dvije vrste opoziva uvjetne osude, a to su obligatorni odnosno obvezni opoziv i fakultativni odnosno neobvezni opoziv. Pa tako je sud obavezan opozvati uvjetnu osudu kad osuđenik, kojem je za jedno ili više kaznenih djela koje je počinio u vremenu provjeravanja, izrečena kazna zatvora dulja od godine dana. U ovakvom slučaju do opoziva obavezno dolazi jer je počinitelj u vremenu provjeravanja počinio kazneno djelo za koje ni nema mogućnosti da mu se izrekne uvjetna osuda. Ovako sročena odredba je zapravo povoljnija za osuđenika od bilo kojeg drugog mogućeg rješenja. Nadalje, sud će obligatorno opozvati uvjetnu osudu u slučaju

⁴⁸ Kazneni zakon, op. cit. (bilj. 1), članak 57.

⁴⁹ Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str. 275. i 276.

⁵⁰ Ibid.

da osuđenik bez opravdanog razloga, u roku koji mu je sud presudom odredio, ne vrati imovinsku korist koja je stečena kaznenim djelom što je i logično ako gledamo takvo plaćanje kao pretpostavku da bi se uvjetna osuda provela⁵¹.

Uvjet pod kojim zakonodavac može opozvati uvjetnu osudu, jest da je osuđeniku u vrijeme provjeravanja dosuđena kazna zatvora do godine dana ili pak novčana kazna. Kako sud ovdje nije obavezan opozvati uvjetnu osudu već je prema vlastitom nahođenju može opozvati, ovakav opoziv nazivamo fakultativnim. Kada sud odluči kako neće opozvati uvjetnu osudu zakonodavac mu ostavlja dvije mogućnosti. Prva mogućnost je da, za novo kazneno djelo koje je počinjeno u vrijeme provjeravanja, počinitelju izrekne kaznu te da odredi izvršenje izrečene kazne. Što zapravo znači da počinitelj uz raniju uvjetnu osudu koja ostaje i dalje egzistira, dobiva još novu kaznu koju je obavezan izvršiti. Druga propisana mogućnost koju zakonodavac daje sudu jest da za novo kazneno djelo počinjeno u vremenu provjeravanja izrekne kaznu, koju zatim uzima zajedno s ranije izrečenom kaznom koja je pod uvjetnom osudom te izrekne novu jedinstvenu kaznu i novo produljeno vrijeme provjeravanja u kojem se kazna neće izvršiti. Ovdje se, bezuvjetno, ne izvršava ni jedna od izrečenih kazni već se obje zbrajaju i sud u konačnici određuje novo vrijeme provjeravanja u kojem je poželjno da počinitelj ne počini kazneno djelo⁵².

⁵¹Horvatić, Derenčinović, Cvitanović, op. cit. (bilj. 2), str. 274. i 275.

⁵²Ibid.

Kada dođe do obligatornog ili fakultativnog opoziva, sud će raniju uvjetnu kaznu i kaznu za novo kazneno djelo, odnosno kazne za nova kaznena djela, uzeti kao utvrđene te će odmjeriti jedinstvenu kaznu kako mu nalaže KZ/11 u 53. članku⁵³.

Kada smo govorili općenito o institutu uvjetne osude, spominjali smo neke dodatne obaveze koje je počinitelj kaznenog djela dužan izvršavati u vremenu provjeravanja da ne mora izvršiti kaznu. Pa slijedom toga zakonodavac propisuje što će se desiti u slučaju da počinitelj te obaveze ne izvršava ili ih krši. Kada osuđenik bez opravdanog razloga krši obaveznu koja mu je presudom određena, ne ispuni obavezu u potpunosti ili barem u većoj mjeri u danom mu roku, kada obaveze teško i uporno krši ili ako pak izbjegava provođenje zaštitnog nadzora, sud može odlučiti opozvati uvjetnu osudu i narediti da se izvrši kazna koja je osuđeniku izrečena. No može se dogoditi i situacija u kojoj osuđenik iz opravdanih razloga nije ispunjavao izrečene mu obaveze ili je opravdano izbjegavao zaštitni nadzor pa tada sud može odlučiti da će osuđeniku zamijeniti dane obaveze drugima, može mu izreći

⁵³ (1) Kad se osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego što je započeo izdržavati kaznu po prijašnjoj presudi ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredbi članka 51. ovoga Zakona, uzimajući prije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, ne računajući vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu, uračunat će se u izrečenu jedinstvenu kaznu. (2) Sud neće postupiti po odredbama stavka 1. ovoga članka kad osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno tijekom izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, ako se s obzirom na preostali dio ranije kazne primjenom odredbi o stjecaju ne bi mogla postići svrha kažnjavanja. (3) Kad osuđenik za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili maloljetničkog zatvora počini kazneno djelo za koje je zakonom propisana kazna do jedne godine zatvora ili blaža kazna, primijenit će se stegovna mjera, članak 53. Kaznenog zakona, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

zaštitni nadzor ako ga ovaj do tad nije imao ili ga jednostavno osloboditi od obaveza i zaštitnog nadzora. Također je sud slobodan mu produljiti rok u kojem ima izvršiti izrečene obaveze ili biti pod zaštitnim nadzorom. Ovdje još jednom dolazi do izražaja fleksibilnost zakonodavca i suda i njihova prilagodba svakom pojedinom počinitelju kaznenog djela kako bi kazna na kraju odgovarala počinitelju kao individui, a napušta se krutost koja ne dozvoljava uočavanje razlika između svakog pojedinog počinitelja i okolnosti koje utječu na njega i njegov život⁵⁴.

Postoji i slučaj kada sud opoziva uvjetnu osudu jer je osuđeniku izrekao kaznu za kazneno djelo koje je ovaj počinio prije kaznenog djela za koje mu je izrečena uvjetna osuda. To će učiniti ako smatra da pretpostavke za izricanje uvjetne osude ne bi bile ispunjene da je za to prvo kazneno djelo znao prije nego li je za kasnije izrekao uvjetnu osudu. U tom slučaju će kaznu iz uvjetne osude i kaznu koje izreče za ranije kazneno djelo uzeti kao utvrđene i izreći će jedinstveni kaznu prema već spomenutom 53⁵⁵. članku. No ako pak

⁵⁴ Kazneni zakon, op. cit. (bilj. 1), članak 58.

⁵⁵ (1) Kad se osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego što je započeo izdržavati kaznu po prijašnjoj presudi ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredbi članka 51. ovoga Zakona, uzimajući prije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, ne računajući vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu, uračunat će se u izrečenu jedinstvenu kaznu. (2) Sud neće postupiti po odredbama stavka 1. ovoga članka kad osuđeniku sudi za kazneno djelo počinjeno tijekom izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, ako se s obzirom na preostali dio ranije kazne primjenom odredbi o stjecaju ne bi mogla postići svrha kažnjavanja. (3) Kad osuđenik za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili maloljetničkog zatvora počinik kazneno djelo za koje je zakonom propisana kazna do jedne godine zatvora ili blaža kazna, primijenit će se stegovna mjera, članak 53. Kaznenog zakona, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

ocjeni da bi se uvjetna osuda mogla izreći da je znao za ranije kazneno djelo, jer su to lakša kaznena djela koja ispunjavaju pretpostavke za izricanje uvjetne osude, sud će za novo kazneno djelo izreći kaznu i odrediti njezino izvršenje ne mijenjajući raniju uvjetnu osudu ili će za novo kazneno djelo izreći kaznu koju će kao i raniju uvjetnu kaznu uzeti kao utvrđene te izreći jedinstvenu kaznu prema članku 53. KZ/11 te novo vrijeme provjeravanja u kojem se ova kazna neće izvršiti⁵⁶.

D. Razlika uvjetne osude s obzirom na uvjetni otpust

Zbog sličnosti u nazivu i obilježjima instituta uvjetne osude i uvjetnog otpusta u ovom djelu razradit ćemo njihove razlike.

Prema KZ/11 uvjetni otpust može izreći sud osuđeniku koji je izdržao najmanje jednu polovine kazne, ali ne manje od tri mjeseca. Ako sud osnovano očekuje kako osuđenik neće počinuti novo kazneno djelo te ako osuđenik na to pristane sud ga može uvjetno otpustiti. Kad odlučuje o prijedlogu, sud će se voditi gotovo jednakim parametrima⁵⁷ kao kad odlučuje o uvjetnoj osudi. Najbitnija razlika ovih instituta je da kod uvjetnog otpusta osuđenik odmah izvršava kaznu, no ona može ranije

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ (2) Prilikom odlučivanja o prijedlogu sud će cijeliti ličnost osuđenika, njegov prijašnji život i osuđivanost, je li protiv njega u tijeku drugi kazneni postupak, odnos prema počinjenom kaznenom djelu i žrtvi, ponašanje tijekom izdržavanja kazne zatvora, uspješnost primjene programa izvršavanja kazne zatvora, je li došlo do promjene njegova ponašanja nakon počinjenog kaznenog djela ili se očekuje da će do tih promjena doći primjenom mjera nadzora za vrijeme uvjetnog otpusta te životne okolnosti i njegovu spremnost za uključivanje u život na slobodi., članak 59. stavak 2. Kaznenog zakona, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

prestati, osuđenik će se otpustiti te za njega od tog trenutna nastupa vrijeme provjeravanja (uvjetni otpust) koje traje onoliko koliko iznosi ne izdržani dio kazne zatvora, dok vrijeme provjeravanja kod uvjetne osude traje od izricanja presude, a za kaznu se ne zna hoće li se ostvariti.

Jednako kao i kod uvjetne osude, u vremenu provjeravanja uvjetno otpuštenog osuđenika sud mu može izreći jednake dodatne obaveze i može ga staviti pod zaštitni nadzor. Dodatne obaveze i zaštitni nadzor ne mogu trajati dulje od pet godina, osim u slučajevima za koje to propisuje zakon. Ograničenje se ne odnosi na osuđenika za kojeg sud smatra da će bez daljnjeg provođenja obaveza ili nadzora počiniti slično kazneno djelo. Obično su to počinitelji kaznenih djela ugrožavanja i povređivanja tjelesnog, psihičkog ili spolnog integriteta osobe i za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od pet godina ili dulja. U svakom slučaju obveze ili zaštitni nadzor ne mogu trajati dulje od isteka ne izdržanog dijela kazne zatvora na koju je počinitelj osuđen.

3. Uvjetna osuda u maloljetničkom kaznenom pravu

Maloljetničko kazneno pravo danas je zasebna grana prava u koju se izdvajaju mladi počinitelji kaznenih djela, maloljetnici i mlađi punoljetnici, na koje se primjenjuju

posebna pravila i obaveze⁵⁸. Iako institut uvjetne osude, u svom čistom obliku kakvog poznaje kazneno pravo, ne postoji ipak ćemo se osvrnuti na njegovu ulogu i primjenu u maloljetničkom kaznenom pravu.

A. Povijest maloljetničkog kaznenog prava

Pravni položaj maloljetnika koji je počinio kazneno djelo oduvijek se razlikovao od pravnog položaja punoljetnog počinitelja, pa tako danas više ni ne postavljamo pitanje trebaju li maloljetnim počiniteljima biti izrečene blaže sankcije već samo postavljamo pitanje dobne granice do koje će se počinitelj tretirati kao maloljetnik odnosno mlađi punoljetnik. Maloljetničko kazneno pravo najveći razvoj doživjelo je u 20. stoljeću kad se postepeno odvajalo od kaznenog prava i razlike su postajale sve izraženije sve dok se skroz nije odvojilo u zasebnu granu prava. Na području RH zasebni akt, koji se odnosi na maloljetničko kazneno pravo, postoji još od 1919. godine. Nakon I. svjetskog rata donošenjem Naredbe bana Hrvatske, Slavonije i Dalmacije pod nazivom O kažnjavanju i zaštici mladeži, i ta naredba je 1922. ozakonjena i postala zakonom. Donošenje posebnih zakonika za mladež nastavilo se i dalje, a prvi zakonik koji je donesen nakon osamostaljenja Hrvatske donesen je 1997. i nosio je naziv Zakon o sudovima za mladež⁵⁹. Danas je na snazi

⁵⁸ Carić, Ante, Provedba standarada Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe u hrvatskom maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 2006, str. 1. i 2.

⁵⁹ Ibid.

istoimeni zakon, Zakon o sudovima za mladež⁶⁰ (dalje u tekstu: ZSM/11), a donesen je 2011. godine.

B. Primjena uvjetne osude u maloljetničkom kaznenom pravu

ZSM/11 daje nam definiciju maloljetnika i mlađeg punoljetnika, pa tako u istom stoji da je maloljetnik osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila četrnaest, a nije navršila osamnaest godina života, a mlađi punoljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila osamnaest, a nije navršila dvadeset i jednu godinu života⁶¹. Razlog zbog kojeg se počinitelje kaznenih djela tretira drugačije i blaže jest njihov prolazak kroz razdoblje adolescencije u kojem oni prolaze tranziciju iz djetinjstva u odraslu dob. U tom razdoblju koje obično počinje u 9.-10. godini života, a traje do 22.-24. godine, osobe prolaze kroz izražene tjelesne, psihičke i društvene promjene. Teško je odrediti granicu kasne adolescencije, s obzirom da je ono vrlo individualno i ovisi o mnogobrojnim faktorima koji utječu na razvoj same osobe, pa prema tome često se osobe koje su tek postale punoljetne vrlo malo, ili čak uopće, ne razlikuju od starijih maloljetnika. Upravo zato je u maloljetničko kazneno zakonodavstvo uvedena dobna kategorija mlađih punoljetnika kako bi se ublažio nagli

⁶⁰ Zakon o sudovima za mladež, NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

⁶¹ Zakon o sudovima za mladež, op. cit. (bilj. 60), članak 2.

prijelaz iz odgojnog prava maloljetnika u represivno pravo punoljetnih osoba⁶².

Za maloljetnike i mlađe punoljetnike ZSM/11 predviđa nekoliko kaznenopravnih sankcija, a propisuje i koje se vrste kaznenopravnih sankcija mogu izreći s obzirom na dob počinitelja. Pa se tako maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio 14 godina, ali nije navršio 16 mogu izreći odgojne i sigurnosne mjere, dok se starijem maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio 16, ali nije navršio 18 godina mogu izreći odgojne i sigurnosne mjere, a uz predviđene uvjete i maloljetnički zatvor. Odgojne mjere koje predviđa ZSM/11 su: sudski ukor, posebne obaveze, pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, upućivanje u disciplinski centar zatim u odgojnu ustanovu i odgojni zavod te naposljetku upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu. Kada se izriču odgojne mjere pojačanog nadzora, maloljetnika se ne izdvaja iz njegove okoline, već se smatra kako mu je potrebna pojačana briga i nadzor, također kod njegovog upućivanja u disciplinski centar nema trajnog izdvajanja već je to ograničeno na nekoliko sati tjedno. Ostale tri zavodske mjere, svaka s obzirom na ličnost maloljetnog počinitelja,

⁶²Marina Carić, Marija Pleić, Ivana Radić, Primjena maloljetničkog prava u kaznenom postupku prema mlađim punoljetnicima, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Vol. 28 No. 1, Zagreb, 2021., str. 4.

upotrebljavaju se kao krajnje sredstvo no opet blaže od maloljetničkog zatvora se maloljetniku ostavlja više slobode⁶³.

Kako se radi o maloljetnicima, vidimo da su sankcije koje su za njih predviđene (osim maloljetničkog zatvora), blaže od uvjetne osude. Naime, u odgojne mjere koje se izriču maloljetnicima, osim navedenih, ubrajaju se i posebne obaveze koje su gotovo jednake posebnim obvezama koje nalazimo u KZ/11, a koje se tamo izriču uz uvjetnu osudu. U uvjetnoj osudi imamo izrečenu kaznu i vrijeme provjeravanja u kojem je osuđenik obavezan ispunjavati posebne obaveze, dok je prema ZSM/11 kazna zapravo posebna obaveza.

Iako u maloljetničkom kaznenom pravu ne postoji čisti institut uvjetne osude (iznimno se u ZSM/11 spominje kad je djelo počinio stariji maloljetnik koji je u vrijeme suđenja navršio 23 godine pa mu sud može umjesto maloljetničkog zatvora izreći uvjetnu osudu ili kaznu zatvora) u smislu da kakav postoji u kaznenom pravu, postoji vrlo sličan mu institut koji nosi naziv pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora no postoje neke razlike. Kod pridržaja izricanja maloljetničkog zatvora sud maloljetnog počinitelja proglašava krivim za kazneno djelo koje mu se stavlja na teret no istodobno mu ne izriče kaznu (novčanu ili kaznu zatvora kako to radi kod uvjetne osude), već pridržava izricanje kazne maloljetničkog zatvora. To će učiniti kad sud procijeni da se

⁶³ Zakon o sudovima za mladež, op. cit. (bilj. 60)

već izricanjem krivnje i prijetnjom naknadnog izricanja kazne može počinitelja odvratiti od budućeg činjenja kaznenih djela⁶⁴.

Sud, uz pridržaj, može maloljetniku izreći odgojne mjere pojačanog nadzora, upućivanje u disciplinski centar, te jednu ili više posebnih obaveza, jednako kao što to može sud prema KZ/11. Izrečene mjere, upućivanje i posebne obaveze ne mogu trajati dulje od vremena provjeravanja. Sud će upozoriti maloljetnika da mu naknadno može biti izrečen maloljetnički zatvor ako u vremenu provjeravanja koje ne može biti kraće od godine dana niti dulje od tri godine počini novo kazneno djelo ili ako će se odupirati provođenju odgojnih mjera na koje ga je sud obavezao. Kao i kod uvjetne osude, sud kod pridržaja maloljetničkog zatvora, može maloljetniku postaviti određene uvjete. Jedan od uvjeta je da se maloljetnik mora podvrgnuti obaveznom psihijatrijskom liječenju ili liječenju od ovisnosti. Kako kod uvjetne osude za izricanje ovih obaveza je potreban pristanak osuđenika, u ovom slučaju se ne traži pristanak maloljetnika već njegovog skrbnika. Drugi mogući uvjet je da se maloljetniku zabrani upravljanje motornim vozilom⁶⁵.

U kaznenom maloljetničkom pravu umjesto opoziva uvjetne osude sud naknadno izriče kaznu maloljetničkog zatvora zbog

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

razlike u institutima jer kod pridržaja nema dva dijela gdje bi u prvom sud izrekao kaznu, pa zatim u drugom je uvjetovao vremenom provjeravanja. Kada imamo slučaj pridržaja izricanja kazne sud će, maloljetniku koji je počinio novo kazneno djelo u vremenu provjeravanja, izreći kaznu za ranije počinjeno kazneno djelo, ako ocjeni kako je to potrebno da maloljetnik više ne bi činio kaznena djela. Osim počinjenog novog kaznenog djela, sud može naknadno izreći maloljetnički zatvor onom maloljetniku koji se bez razloga i uporno suprotstavlja izvršavanju odgojnih mjera te ako se ne podvrgne sigurnosnoj mjeri koje su mu izrečene uz pridržaj maloljetničkog zatvora. Kada sud mora izreći jedinstvenu kaznu postupa prema članku 25. stavku 1⁶⁶. i članku 26.⁶⁷ZSM. koji se odnose na odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora i na stjecaj kaznenih djela. Nadalje, kad maloljetnik počinio novo kazneno djelo ili se ne pridržava odgojnih mjera pod kojima mu je izrečen pridržaj, a sud mu opet ne izrekne kaznu, daljnjom odlukom sud može zadržati odgojne mjere koje su već na snazi ili ih može promijeniti i zamijeniti ih novima za koje smatra da bi bile učinkovitije. Kazna maloljetničkog zatvora može se

⁶⁶ (1) Maloljetnički zatvor ne može biti kraći od šest mjeseci ni dulji od pet godina, a izriče se na pune godine i mjesece. Ako je za kazneno djelo propisana kazna dugotrajnog zatvora, ili se radi o stjecaju najmanje dva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od deset godina, maloljetnički zatvor može trajati do deset godina, članak 25. stavak 1. Zakona o sudovima za mladež, NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

⁶⁷ (1) Za stjecaj kaznenih djela sud će izreći jedinstvenu kaznu maloljetničkog zatvora, u granicama iz članka 25. stavka 1. ovog Zakona bez prethodnog utvrđivanja kazne za svako pojedino djelo. Ako smatra da za neko djelo maloljetnika treba kazniti, a za druga djela izreći mu odgojnu mjeru, izreći će samo kaznu maloljetničkog zatvora. (2) Kad sud nakon izricanja kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije izricanja te kazne počinio neko kazneno djelo, postupit će po odredbi stavka 1. ovog članka, članak 26. Zakona o sudovima za mladež, NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

izreći najkasnije unutar godine dana nakon proteka vremena provjeravanja⁶⁸.

Važno je još napomenuti da kao i kod izricanja sankcija u kaznenom pravu, tako se i u kaznenom maloljetničkom sudovi su dužni rukovoditi se načelom individualizacije, čak i više nego u ostalim granama prava. Posebno obratiti pozornost na težinu kaznenog djela, ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, a s obzirom da se ovdje radi o maloljetnicima maloljetnikovu dob, njegovu psihofizičku razvijenost i osobine te razloge koji su doveli do devijantnog ponašanja i delinkvencije.

VI. Uvjetna osuda u praksi

Važnost instituta uvjetne osude očituje se u njezinoj primjeni u praksi. U 2021. godini sud je donio odluku i izrekao kaznu ili drugu mjeru u sveukupno 14 471 presuđenih predmeta. U ukupnom broju kaznenih djela i dalje prednjače imovinska kaznena djela za koja je u 2021. godini bilo osuđeno ukupno 4 145 osobe od kojih je više od polovine bilo osuđeno na uvjetnu kaznu zatvora točnije njih 2786, zatim njih 154 na djelomičnu uvjetnu kaznu zatvora, a njih 13 na uvjetnu novčanu kaznu. Na kraju proizlazi kako je više od 70% osuđenih, izrečen neki vid uvjetne osude. Do jednakog zaključka dolazimo i ako uzmemo drugu skupinu kaznenih djela, na primjer kaznena djela protiv osobne slobode. Osuđenih za kazneno djelo protiv

⁶⁸ Ibid.

osobne slobode bilo je 2 343, od njih je 1670 osuđeno na uvjetnu kaznu zatvora, 56 djelomičnu uvjetnu kaznu zatvora, a 6 na uvjetnu novčanu kaznu, u sumi 74%. Da zastupljenost uvjetne osude nije slučaj samo kod najčešćih kaznenih djela govore nam podaci za najmanje zastupljeno kazneno djelo (barem po broju osuđenih) u 2021. godini. Naime, za kazneno djelo protiv spolne slobode ukupno je bilo osuđeno 127 počinitelja, od kojih je 55 osuđeno na uvjetnu kaznu zatvora, a 8 na djelomičnu uvjetnu kaznu zatvora, što je gotovo 50%. Važno je istaknuti konačne brojke koje nam bez ikakve sumnje pokazuju kako je uvjetna osuda, najčešće izricana kaznenopravna sankcija. Od sveukupno 14 471 izrečenih kazni ili drugih mjera u 2021. godini, čak je 9 893 izrečenih uvjetnih kazni zatvora, 660 djelomičnih uvjetnih kazni zatvora i 145 uvjetnih novčanih kazni, odnosno od 100% izrečenih kazni (ili drugih mjera), preko 80% je izrečenih uvjetnih osuda, što nam pokazuje kako je upravo uvjetna osuda daleko najzastupljenija kaznenopravna sankcija u RH⁶⁹.

Kad dolazimo do maloljetničkog kaznenog prava situacija je bitno drugačije. Pridržaj i naknadno izricanje maloljetničkog zatvora, kao jedna od strožih sankcija, nije često primjenjiva jer se uzima kao krajnja mjera, kad se blažim sankcijama maloljetničkog prava ne može postići svrha. Sud je odlučivao u

⁶⁹ Punoljetni počinitelji kaznenih djela prema vrsti odluke u 2021., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29162>, 15. lipnja 2022.

ukupno 297 predmeta u kojima je izrekao kazne ili druge mjere, a i ovdje najviše kaznenih djela počinjeno je protiv imovine, njih 140. Od 140 osuđenih, tek njih 16 izrečen je pridržaj maloljetničkog zatvora, što je jedva nešto više od 10%. U konačnici, pridržaj maloljetničkog zatvora u maloljetničkom kaznenom pravu zastupljen je s jedva 18% svih izrečenih kazni i mjera⁷⁰.

1. Statistički podaci o osuđenim punoljetnim i maloljetnim osobama prema izrečenim kaznama ili drugim mjerama od 2002. do 2021. godine

Prema raspoloživim podacima Državnog zavoda za statistiku, razdoblje od 2002. godine do 2021. godine, podijeliti ću na četiri skupine u kojima su vidljive promjene koje su se u tom razdoblju događale s obzirom na izrečene kazne i druge mjere, a posebno učestalost primjene uvjetne osude.

Period od 2002. do 2007. godine obilježava vrlo visoka brojka osuđenih osoba (preko 20 000), što i ne iznenađuje s obzirom da se radi o poslijeratnom razdoblju. U 2002. godini bilo je ukupno 19 040 osuđenih počinitelja kojima je izrečena sankcija, a 63,5% izrečena je sankcija, nekog vida, uvjetne osude. U narednim godinama, 2003. od ukupno 22 939 izrečenih sankcija 67,5% bila je iz rečena uvjetna osuda, 2004. od 23 851 postotak se povećava na 69%, 2005. 21 731 izrečenih

⁷⁰ Maloljetni počinitelji kaznenih djela prema vrsti odluke u 2021., <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29164>, 15. lipnja 2022.

sankcija od kojih 68% uvjetnih osuda, 2006. 24 216 izrečenih sankcija, a postotak doseže 70% te ostaje isti i naredne godine u kojoj je bilo 24 442 izrečenih sankcija. Od 2007. godine trend izricanja uvjetnih osuda u konstantnom je rastu, no i dalje je popularno izricanje kratkotrajnih razni zatvora i bezuvjetnih novčanih kazni⁷¹.

Naredno razdoblje od 2008. do 2012. godine također obilježava visoka brojka osuđenih osoba, pa broj izrečenih sankcija je u svakoj godini veći od 20 000. Trend izricanja uvjetne osude kao kaznenopravne sankcije i dalje je u porastu. 2008. godine 70% od izrečenih sankcija bila je uvjetna osuda, u 2009. godini 71%, 2010. 72%, 2011. 71% te 2012. čak 76%. Povećanjem izricanja uvjetne osude, istodobno pada izricanje bezuvjetne novčane kazne i kratkotrajnih kazni zatvora u trajanju do tri mjeseca⁷².

2013. godine stupa na snagu novi KZ/11 u kojem se uvodi djelomična uvjetna osuda. Cilj njezinog uvođenja bio je da se smanji primjena uvjetne osude čija primjena, iz dosada iznesenog, samo raste. To svakako nije bilo poželjno, to više što je poredbena statistika nedvojbeno pokazala da visok postotak izrečenih uvjetnih osuda nije pokazatelj uspješnosti sustava kaznenog pravosuđa, što je naš zakonodavac prepoznao

⁷¹Državni zavod za statistiku, Kazнено pravosuđe i socijalna zaštita, <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/kazneno-pravosuđe-i-socijalna-zastita-metodologija-esspros/punoljetni-pocinitelji-kaznenih-djela-prema-vrsti-odluke/>, 6. srpnja 2022.

⁷²Ibid.

kada je krenuo u pravcu sužavanja područja primjene uvjetne osude⁷³. Razdoblje od 2013. do 2017. godine prvo je obilježio pad osuđenih osoba i izrečenih sankcija koje su drastično pale, što pokazuje stabilizaciju u državi. Kako god, u 2013. godini, izrečena je tek 31 djelomična uvjetna osuda dok je postotak izricanja uvjetne osude i dalje visok i iznosi 74%. Sljedeće godine sudovi se ipak u većoj mjeri odlučuju za novi institut djelomične uvjetne osude te je izriču 124 puta, ali uvjetna osuda i dalje ostaje na 72%. Kroz 2015. i 2016. godinu, djelomična uvjetna osuda ulazi u praksu sudova pa se 2015. izriče čak 434 puta, a 2016. 390 puta. U 2017. godini situacija je bila gotovo identična, no niti djelomična uvjetna osuda nije zaustavila rast izricanja uvjetne osude, već ga je potaknula te on u ovim godinama iznosi više od 80%⁷⁴.

Posljednji, najbliži period je onaj između 2018. i 2021. godine. Iako je intencija zakonodavca bila smanjiti primjenu uvjetne osude, prvotno smanjenjem granice s dvije na godinu kada kad se počinitelju može izreći uvjetna osuda, a zatim i uvođenjem instituta djelomične uvjetne osude, to se nije ostvarilo⁷⁵. U ovom razdoblju, djelomična uvjetna osuda bila je izrečena zanemariv broj puta, brojka bi činila tek 1% ukupnog

⁷³ Aljinović, op. cit. (bilj. 12). str. 338.-339.

⁷⁴ Državni zavod za statistiku, Kazneno pravosuđe i socijalna zaštita, op. cit. (bilj. 71)

⁷⁵ Aljinović, op. cit. (bilj. 12). str. 338.-339.

broja izrečenih uvjetnih osuda čiji broj samo raste. Dovoljno je iznijeti, da je postotak u 2020. i 2021. prešao 87%⁷⁶.

S jedne strane, ovakvom primjenom uvjetne osude ostvaruje se cilj smanjenja zatvorske populacije i daje se prilika osuđenima da dokažu kako su shvatili kakvo se ponašanje od njih očekuje, no i dalje dolazi do zanemarivanja svih ostalih sankcija koje KZ/11 propisuje do te mjere da sudovi gotovo uvijek primjenjuju neki vid uvjetne osude.

Što se tiče vrsta odluke koje se primjenjuju prema maloljetnim počiniteljima, nema oscilacija kao kod punoljetnih počinitelja. Gotovo uvijek imamo konstantu koje se drže sudovi ponajprije jer se radi o nepotpuno razvijenim ličnostima koje ponekad nisu u stanju shvatiti što se od njih očekuje pa su sudovi često instanca koja će im u tome pomoći odlukama koje su za njih primjerene.

Mlađim maloljetnicima mogu se izreći samo odgojne i sigurnosne mjere, dok se starijim maloljetnicima (u dobi od 16 do 18 godina) može izreći maloljetnički zatvor, pa samim time i pridržaj istog. U svakoj godini u navedenom razdoblju najviše je izrečeno odgojnih mjera, što je i logično s obzirom na svrhu sankcija u maloljetničkom kaznenom pravu, ali ako

⁷⁶Državni zavod za statistiku, Kazneno pravosuđe i socijalna zaštita, op. cit. (bilj. 71)

pogledamo kroz godine broj izrečenih kazni je manji, a naprema tome pridržaja maloljetničkog zatvora više⁷⁷.

Broj starijih maloljetnika kojima može biti izrečen pridržaj maloljetničkog zatvora 2002. godine iznosio je 635 te je proporcionalno padao kroz godine, 2013. iznosio je 345, a prošle godine svega 185. Zanimljivo je primijetiti kako je 2002. godine izrečeno tek 27 pridržaja maloljetničkog zatvora, 2007. njih 50, 2013. 45 pridržaja, 2018. njih 29, a 2012. čak 34 na 185 izrečenih sankcija. Prema tome, mogli bi zaključiti kako trend rasta u kaznenom pravu zapravo utječe na kazneno maloljetničko pravo, pogotovo kad uzmemo u obzir da se suci za mladež, biraju iz redova redovnih sudaca općinskih i županijskih sudova⁷⁸.

VII. Zaključak

Posljednjim izmjenama KZ/11 učinjeni su vidljivi pomaci u institutu uvjetne osude kao kaznenopravne sankcije. Iako samo definiranje iste i dalje ostaje skoro nepromijenjeno, činjenica da je uvjetna osuda postala čista modifikacija kazne igra veliku ulogu. Iz definicije uvjetne osude proizlazi kako je to kaznenopravna sankcija koja se sastoji od izricanja kazne za počinjeno kazneno djelo s tim da se kazna neće izvršiti ako počinitelj u danom mu vremenu provjeravanja ne

⁷⁷ Državni zavod za statistiku, Kazneno pravosuđe i socijalna zaštita, <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/kazneno-pravosuđe-i-socijalna-zastita-metodologija-esspros/maloljetni-pocinitelji-kaznenih-djela-prema-vrsti-odluke/>, 6. srpnja 2022.

⁷⁸ Ibid.

počini novo kazneno djelo i ispunjava obaveze koje su mu (ako jesu) uz uvjetnu osudu izrečene. Dakle, imamo pravni sustav koji u isto vrijeme reagira na kazneno djelo, te time ostvaruje specijalnu i generalnu prevenciju, i pokazuje obzirnost prema počinitelju na način da ovaj ne mora izvršiti kaznu ako u vremenu kušnje ne počini novo kazneno djelo. Specijalna prevencija usmjerena je prvenstveno na počinitelja kojem se daje ''druga prilika'', dok je generalna usmjerena na ostale koji se nalaze u tom pravnom sustavu te im govori kako će onaj koji ne poštuje zakonske norme biti kažnjen.

Cilj uvjetne osude u KZ/11 bio je da se izbjegne izricanje kratkotrajnih zatvorskih kazni, koje prema uvriježenom mišljenju ne ostvaruju svoju svrhu već samo nanose štetu primarno osuđeniku na kojeg stupanje u zatvorski sustav djeluje negativno, a podredno i državi jer tad osuđenik pada na njezin trošak. Kako je uvjetna osuda zamišljena kao alternativna kratkotrajnim kaznama zatvora i normirana je na način da se izriče za kaznena djela za koja je predviđena kazna zatvora do godine dana ili novčana kazna, nastala je praznina. Tu je prazninu zakonodavac popunio institutom djelomične uvjetne osude koja je predviđena za srednje teška kaznena djela no opet kao kaznenopravna sankcija je lakša od bilo koje bezuvjetne kazne.

Posebnost hrvatskog sustava uvjetne osude je u opozivu. Kada sud opoziva uvjetnu osudu zbog kaznenog djela koje je osuđenik

počinio prije kaznenog djela za koje mu je izrečena uvjetna osuda, što ga automatski stavlja u nepovoljniji položaj od osuđenika na bezuvjetnu kaznu. Ipak postoji i novitet kod opoziva koji je na strani osuđenika, naime kad osuđenik lakše krši posebne obaveze taj će se postupak razdvojiti od postupka opoziva.

Ova, u RH, najčešće izricana kaznenopravna sankcija koja je prihvaćena u gotovo svim suvremenim kaznenim zakonodavstvima ima brojne prigovore koji joj se stavljaju na teret. Jedan od njih je da se primjenom uvjetne osude počinitelji stavljaju u nejednak položaj, odnosno da dolazi do kršenja načela jednakosti građana pred zakonom i da se ne može govoriti o njoj kao o institutu generalne prevencije jer tako učestala primjena djeluje ohrabrujuće na počinitelje. Oba prigovora mogu se pobiti činjenicom da se sud kod izricanja uvjetne osude uvijek vodi načelom individualizacije. Tako da počinitelj nikad ne može biti siguran kako će mu sud izreći uvjetnu osudu, uostalom ni ne postoji zakonodavstvo u kojem je njezina primjena obavezna. Kod izricanja uvjetne osude sud vodi računa o brojnim okolnostima kao što je ličnost počinitelja, prijašnji život, obiteljske prilike, olakotne i otegotne okolnosti, ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela. Tako da moguće je da počiniteljima koji su počinili isto kazneno djelo budu izrečene različite kazne, jednom uvjetna osuda, a drugom bezuvjetna kazna sve s obzirom na okolnosti,

što u krajnjoj liniji ne znači kako sud krši načelo jednakosti građana pred zakonom. Također upravo zbog tih okolnosti, počinitelj nikad ne može biti siguran kako će mu biti izrečena uvjetna osuda. Važnost ove sankcije očituje i u činjenici da se, iako modificirana i pod drugačijim nazivom, ali s istim ciljem, afirmirala u sustav i zakonodavstvo maloljetničkog kaznenog prava.

Rasterećenje zatvorskog sustava, naglašavanje specijalno i generalno preventivne svrhe, upozorenje počinitelju ciljevi su instituta uvjetne osude, a sve sa svrhom da počinitelj shvati i prihvati svoje pogreške te da se vrati poštovanju pravnog poretka i ponašanju koje je u skladu s istim.

Literatura

1. Aljinović, N. (2017): Djelomična uvjetna osuda i njezina primjena u praksi s prikazom sustava uvjetne osude u novom kaznenom zakonu, Zagrebačka pravna revija, Vol. 6 No. 3, str. 337-367.
2. Bačić, Franjo (1995): Krivično pravo, opći dio, Zagreb
3. Carić, M.; Pleić, M.; Radić, I. (2021): Primjena maloljetničkog prava u kaznenom postupku prema mladim punoljetnicima, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Vol. 28 No. 1, Zagreb, str. 3-37
4. Carić, A. (2006), Provedba standarada Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe u hrvatskom maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 2006., str. 1.-16.
5. Cvitanović, Leo; Glavić, Ivan (2011): Kritički o pojedinim aspektima problematike uvjetne osude i nužnost njezine revitalizacije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu. str. 83-111
6. Cvitanović, Leo; Glavić, Ivan (2011): Prvi pogled na uvjetnu osudu u novom Kaznenom zakonu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu. str. 755-778
7. Horvatić, Ž.; Derenčinović. D.; Cvitanović, L. (2017.): Kazneno pravo-Opći dio 1, Kazneno pravo i kazneni zakon, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
8. Horvatić, Ž.; Derenčinović. D.; Cvitanović, L. (2017.): Kazneno pravo-Opći dio 2, Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
9. Krivični zakonik, 1951.
10. Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21
11. Kazneni zakon, NN 110/1997
12. Mršić, Gordana, (2016.) Uvjetna osuda kao kaznenopravna sankcija, Vol. 2 No. 2, Primus global, str. 22.-23.
13. Radić, I., Hrvatski sustav maloljetničkih sankcija: trenutačno stanje i prijedlozi za promjenu, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb (2017), vol. 24, broj 1/2017, str. 83-115
14. Rajić, Saša (2005): Izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro na slobodi : Alternativne sankcije u RH - stanje i perspektive, Kriminologija i socijalna integracija.
15. Zakon o sudovima za mladež, NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19
16. Zlatarić, Bogdan, (1956), Krivični zakonik u praktičnoj primjeni, Opći dio, Svezak prvi, Narodne novine
17. <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29162>
18. <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29164>

19. <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/kazneno-pravosude-i-socijalna-zastita-metodologija-esspros/punoljetni-pocinitelji-kaznenih-djela-prema-vrsti-odluke/>

20. <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/kazneno-pravosude-i-socijalna-zastita-metodologija-esspros/maloljetni-pocinitelji-kaznenih-djela-prema-vrsti-odluke/>

Izjava o izvornosti

Ja, IVA VIDAKOVIĆ pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Iva Vidaković
(potpis studenta)